

A NOVA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON:

Na Cruña ó mes, 40 cts.

Coste d'un núm. 15 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.

América, id. 2 »

Pagos adiantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 78

A CRUÑA 15 DE XANEIRO DE 1919

N-ESTA HORA HISTÓRICA

Un esquirtor centralista fala de ciencia...

Ahora hace falta saber si España es una nación en donde puede la ciencia ser aplicada sin crear antes ciudadanía, cultura societaria y hombría de bien.

Antonio Zozaya

Pro ¿a qué ciencia se refire o señor Zozaya? ¿Qué ciencia é a que convén aplicar n'un ambiente donde haxa cidadanía, cultura societaria e "hombría", de ben? O referirse a Hespaña, o señor Zozaya pensa sin dúbida, na política hespañola, na política que é, aquí como en todas partes, o sector en que ten de prender toda nova semente e toda innovazón, o sector de onde surxen as evolucións xeneraes e os cambios mais amplos e profundos. Pro non se decata o insine esquirtor que non pode haber cidadanía, cultura societaria nin apenas "hombría", de ben alí onde n-hay ciencia, porque a ciencia, o coñecemento intensificado pol-a reflexión é o laboratorio onde se fabrican eses outos valores, que son o produto mais xenuino e verdadeiro da civilización. Declimos "apenas", "hombría", de ben porque, aínda sin ciencia, é verdade, un home pode ter ese tesouro. Pro a ese tesouro fáltalle o refrendo e a luz da conciencia, e sempre será un valor en estantío, un valor natural sin lei nin relación, com'ó d'un molusco que gardase no seu seo pelras preciosas.

¿Non se pode aplicar a ciencia en Hespaña porque non hay cidadanía nin cultura socie-

taría, ou non existen estas cualidás da civilización porque aquela, a ciencia, non foi aplicada derantes e sóbor d-ela creóuse a conciencia cidadana? Temos, como se ve, necesidade de invertir os termos. E acordámonos de quen poidera ter na escravitude, encadeados, a moitos homes, orfos de toda cultura e toda idea de liberdade, e logo xustificase o seu derelto a seguir téndoos escravos porque non estivesen preparados pra vida libre. Razonamento somellante é o que teñen como tópicos socorrido os que dicen que Galicia non está preparada para gobernarse autónomamente. A esto poidera responderse con unha sinxela interrogación que xa estivo nos beizos do esgrevio loitador nazonalista Peña Novo: ¿está o actual Estado hespañol capacitado pra gobernarnos? Non hay persoa de bon senso, persoa libre e honrada que diga que sí.

En Hespaña, desde logo, non se pode aplicar a ciencia. A ciencia é un elemento europeo que chegou a este territorio peninsular en dosis miserables, como chegou o concello político, considerado nas suas mais fondas e puras raíces, como chegou o espírito de cidadanía, como chegou a noción do derelto dos homes e dos povos, como chegou canto é outa manifestazón da vida e da cultura modernas. Non chegou a ciencia sinon en xeito aparental, en miméticos remedos, e por eso non hay esas realidades fecundas a que alude o nomeado literato centralista. Pro si esa ciencia non pode aplicarse de cheo, como certas sementes non poden fructificar axiña en terras non preparadas, compre que pouco a pouco, — así se fixeron total-as cousas no mundo — vayamos pondo as realidades vellas en condicións de facer nupcias coas realidades novas e punxentes, coas realidades ameñazantes. Na Hespaña que rixe e manda, a ciencia é unha cousa exótica, un abaloiro, unha superfluidade. Os homes cortesáns non lles fal falla, pra ter predicamento e pítanza, mais que ousadía e flexibilidade no espíñazo; habilidade amoral e parolas fofas pra engayolar os parvos e convencer os mendicantes. Sobraríalles a ciencia, si a tuveran. Boa conta tuveron en percurar que pra vivir eles vivisen na escuridade e na ignorancia os cidadadós. N-este Estado hespañol que boquea de morte por astenia espíritoal e

fatal senllidade, calquer cacique ou calquer nepote ou calquera arrivista argalleiro é ministro de Facenda, ou de Estado, ou de Fomento, ou de Instrucción pública, sin a menor proporción, pra desempeñar a conciencia o encárrago. Hay de cote un fato de homes que tuñan nos postos mais outos do Estado e usufrutúan a falla de cidadanía e a tisis moral e intelectual do pobo hespañol. Esta é a triste, a vergoñosa, e indignante realidade hespañola. ¿E aínda se fala de ciencia e de cidadanía e de cultura?...

ROBERTO BLANCO TORRES

Trás nós virá...

O réxime chamado de democracia direita nas reformas da administrazón municipal que ven estudando a fracasada comisión extraparlamentaria, referente ós concellos pequenos, n'esencia, é o mesmo pedido pol-os nazonalistas galegos na Asamblea de Lugo. Agora percisamos que s'axeite ó sistema parroquial na nosa Terra. E enton, morto o caciquismo do «rus».

¿Qué dicirán os sabios que nos criticaron?

A muller cabeza de familia eleitora e elexibre, tamén se ten pedido na mesma Asamblea.

Na mesma Asamblea, pidiuse que a lexislación social no que sexa privativo de Galicia— sobor todo as cousas agrarias — pertenezca ás facultás do Poder autónomo.

Censurosenos por ilo. E houbo sabi-

CADRO BRANCO

Mandaron unhas concursiós ó Goberno, pidindo a autonomía para Galicia, os concellás de Santiago, Vázquez Enríquez, Villar Iglesias, Gil Casares, López Naveira e Moreno Tilde.

Estes mesmos concellás pensan faceren unha Asamblea de Axuntamentos, que ideara o noso Porteiro.

Merecen a nosa embora.

A fin pariu o concello compostelán.

CADRO MOURO

Os concellás monteiristas de Santiago, non queren a autonomía gallega, senon a regañadentes.

Queren un pobo escravo do parvo d'Astorga e do cuneiriño Saiz de Viçuña, xenro do xenro maior; queren unha Universidade serva da sombra de Lourizán e inútil.

Queren que a cidadanía os barra a trallazos. ¡Aló eles!

chondo, com'o director do *Ideal Gallego* que dixo: «Iso non pode ser; os galeguistas danlle cento e raia ós seus mestres de Cataluña que non s'atreveron a recramaren tal dereito».

Pois agora resulta que os socialistas catalás esixen da Mancomunidad—e a Mancomunidad acetou a esixenza—que a lexislación social de Cataluña pase íntegra ó Poder autónomo.

Logo, os nazionalistas galegos non son discípulos de ninguén, concen o que tran entre máns, e s'axeitan ás realidades da Terra nas que ollan a única mestra e dona.

E inda hai papanatas ben, por esas ruas, que negan os nosos valores, cando eles non acertan a escribiren mais que cousas sonorosas pol-o ocaas e cursis.

OPINIÓS AFINS

Tí, goberna a tua casa

Fai unha duca d'anos, sendo eu alumno do Sr. García Niebla, díciame este que ós adultos com'a min, conviña darlles unha educación cívica. Endeben, na crase d'escritura poñíame temas, para desenrolar, d'este xeito: «¿Qué opinión voste da guerra?», «¿Qué opinión lle merece a voste a Solidaridade galega?».

Lémbrome que, pouco mais ou menos, contestei á derradeira pregunta: «Si a Solidaridade galega ha servir para millorare a Galicia en todol-os ordes, conforme estou con ela; mas si quer millorare a costa d'outras rexións, xermolando xenreiras e divorcios antre istas, o non poido estar de conformidade con someillante movemento, pois eu son socialista e os socialistas somos xa non s'amente partidarios da unión de total-as rexións d'Hespaña, senon de total-as nazóns do mundo: somos internacionalistas».

E de certo que eu d'aquela o non conecía (tampouco conecíannos os socialistas hespañoles, ou, cando menos, parecía o non conecesen) o problema da autonomía rexional; e xa todos nos temos decatado de que a Solidaridade galega, fracasou por lóxica, pois endemal axuntaba, levando por bandeira «guerra al caciquismo!», misturados a caciques e escravos seus.

E tan evidente a existencia de crases na sociedade actual, que, luda que n'outros xeitos evolucione, como xa ten evolucionado o Partido Socialista, n'isto estou ficando c'o pensamento coma fai 22 anos.

D'eiqui dedúcese que eu coidase entón e siga coidando, que non poden conviviren o jobo e o cordeiro. Este foi meu criterio na Sociedade d'Agricultores de Serantes, cando ista colectividade, fundamente trabucada, boicoteaba ós caciques que se negaban a pertencer a ela. Istes caciques conculiron por asociárense

na mesma colectividade; e como teñen maor cultura, xeralmente, que os seus escravos, e como ademais dispoñen das terras e de tódol-os melos económicos, que son coactivos, acabaron por desmoralizaren aquela potente organización que axuntaba 1.400 socios e que se tiña adonado do Municipio, conquerindo alcalde de seu. Hoxe, apenas si fica un debile anaco d'aquel organismo.

Como temos sabido que a Solidaridade galega o non é a Autonomía galega; com'o Partido Socialista evolucionou en moitos ordes—todo muda e se troca no mundo—e pol-o mesmo non existía razón para que non tivera evolucionado n'isto das autonomías rexionais; com'o que isto escribe non pensa s'amente pol-o que faiga o Partido socialista, senon que pensa tamén de seu, por propia conta, coida que a estas datas, o problema político a resolver mais axiña na Hespaña, é o das autonomías rexionais.

D'eiqui dedúcese que o meu senso d'entón—cando era alumno do Sr. Niebla, que d'anar-

quista se fixo solidario galego e logo ficou en cacique liberal de García Valeiro—non ía trabucado no fondo, pois eu non quería xenreiras e loltas antr'as diversas rexións d'Hespaña, como as non quero inda hoxe, querendo, en troques, a autonomía das rexións, pois estou prenamente convencido de que a autonomía non envolve odio para ningun pobo nin para ningunha razón. E, sinxelamente, dícrilles ós que se entrometen a gobernaren a casa allea: «Tí, goberna a tua casa».

A autonomía das rexións é «o dereito dos povos a dispor libremente de si mesmos». Frases tan outamente proclamas en tódol-os seus congresos pol-o partido socialista internacional; que significan a abolición da invasión política... e non pacífica, e o eterno derrubamento de tódol-os caciquismos.

Así son eu autonomista; así, son rexionalista; así son socialista; así son perene anatematizadore de caciques e de poderes estranos.

GONZALO PANTIN LANDEIRA.

CURIOSA ESTADÍSTICA

TEATRO GALEGO

Pra que se vexa como se vai espertando a afición pol-as cousas xenuinamente nosas, a labor galeguista das «Irmaduras da Fala», e a importancia que vai adequirindo o Teatro enxebre, eu que tiven a curiosidade de seguir paso a paso n'estes dous anos derradeiros a produción dramática rexional fun anotando as funcións celebradas, e as miñas notas, que xulgo interesantes, son estas:

O día 15 de Abril de 1917 estrenouse no Círculo das Artes, de Lugo, o boceto dramático n-un acto e dous cadros, en verso, orixinal de don Euxenio Carré, titulado *Sacrificio*. Tamén representouse *O Zoqueiro de Vilaboa*, de Nan de Allariz.

O cadro de decramación da Sociedade de Dependentes de Comercio tivo ó seu cargo estas representacións.

O 29 representouse no Centro de Artesanos, de Villalba, *O Chufón*, de X. Rodríguez.

A noite do 12 de Santiago, debutou o coro rexional *Cántigas da Terra*, da Cruña.

No festival co'este ouxeto foron recitados o monólogo de Enrique Labarta, *A festa de Tabairon*, e o diálogo de Leandro Carré, *A ruta materia*.

O Ensayo de Compañía cómico-dramática, dirixida pol-o notable amador Rodrigo García, puxo no Teatro Rosalía Castro, o 16 d'outono, o drama en dous actos *Esclavitud*, orixinal de don Manuel Lugo.

O 10 de San Martiño, n'outra festa do coro «Cántigas da Terra», estrenouse pol-a sección de decramación do mesmo, a comedia nun acto *Pra vivir ben de casados...*, da que é autor o xoven D. Leandro Carré.

Romata o ano co'a representación en Villalba do drama de Lugo, *Minia*, que tivo lugar o 23 de Nadal no Centro de Artesanos.

O ano 1918 empeza con mais fortuna, con labor mais intensa.

Estrenase o 7 de Xaneiro no «Círculo Mercantil, de Santiago, o drama en dous actos *O Rey da Carballeira*, orixinal de D. Ricardo Frade Giraldez, o que outuvo un éxito grande,

confirmado días despois n'outra representación da mesma obra realizada no Teatro Principal.

O 17 do mesmo mes subliu a escena *O Fidalgo*, drama en catro actos, escrito en verso por D. Xesús San Luís Romero, que abrangue varias representacións en Santiago con extraordinario éxito.

Febreiro 3. Na «Liga de Amigos», de Puente de Mera (Ortigueira), represéntase *O Chufón*, de D. Xesús Rodríguez López, e *O Zoqueiro de Vilaboa*, de Nan de Allariz.

En Santiago ten lugar o estreno de *Unha aventura na vila, e conto na aldea*, de que é autor o escolar D. Manuel Vázquez Santamaría.

Na Cruña represéntase tamén varias veces *O Fidalgo*, de Xesús San Luís, obra que é apraudida tamén n'outros teatros da rexión.

O 9 de Marzo estrénase pol-a sección de declamación do Coro «Cántigas da Terra», no Teatro Rosalía Castro, da Cruña, a comedia en dous actos *O Pazo* orixinal de don Manuel Lugo que é representado tamén no Ferrol o 5 de Abril e en Vigo o 21 do mesmo mes.

O 7 de Abril ponse no «Centro Cultural de Santo Tomás», na Cruña, o entremés *Facendo o xantar* de D. Perfecto Martínez.

O mesmo día no «Club Athletic Coruñés», estrénase o diálogo *Entre vellos* orixinal de don Ramón Suárez.

O 2 de Mayo, a sección do Orfeón Gallego, represento en Santiago o drama en verso de don Francisco M.ª da Iglesia *A Fonte do xuramento*.

O 12 do mesmo mes, no Teatro de Ortigueira, estrenouse a peza en catro actos *O Tío Xan e a súa xente*, de que é autor don Xosé Pérez Yáñez.

En Ourense ten lugar unha festa a beneficio da «Asociación da Prensa», e recítase o diálogo *Marzadas* escrito por don Xavier Prado (Lameiro).

O 30 de San Xuan, n'outra festa escolar da Cruña ponse o diálogo *Un chubasco*.

O 16 representouse pol-os rapaces de

"Cántigas da Terra", da Cruña, no Teatro Circo de Lugo O Pazo de Lugo.

O 14 de Santiago, é posto en Santiago O Pazo, pol-a "Unión Artística", de Vigo.

O 8 de Setembro, O Pazo é representado en Sada pol-a selección de "Cántigas da Terra", da Cruña.

O 21 do mesmo mes o cuadro "Brissas Futuras que levara en trunfo O Fidalgo de San Luis pol-a rexión enteira, representa en Santiago A Ponte de Lugo.

Por romate á este ano a representación no "Centro Lucense", da Cruña do diálogo *A ruín materia* de Leandro Carré.

Comenzou o novo ano c'unha velada no Alfonso, de Betanzos, pódose n'escea O Pazo, de Lugo, *O Miñato e mais a pomba*, de Rodríguez Elías, e o monólogo *O embargo*.

Fixéronse dous concursos literarios n'este ano, un organizado pol-a *Provincia*, semanario de Pontevedra, en que foi premiado un xoguete cómico de don Roxello Rivelro.

O outro organizouno *A Nosa Terra* da Cruña, e nel foi laureada a comedia en dous actos *Enredos* orixinal de Leandro Carré.

Esperamos que o novo ano 1919 sea mais fecundo aínda, e que a calidade das obras supere hastra o d'agora conecido, como seguramente mellorará tamén a labor dos artistas, que cada día estudan mais.

UN AMADOR DO TEATRO.

Galegos dinos; galegos cidadáns; galegos amantes da liberdade; galegos inimigos da escravitude e do servismo e dos asoballadores da Terra: all onde haxa un deputado, un cunheiro, repersentador da política de García Prieto, de Alba, de Besada, de Bugallal, d'Espada, de Gasset, facédelle guerra a morte.

Abonda onde queira un pequeno fado de mozos para dar o berro contra eses... cunheiros, vergoña da nosa casta.

Porque xa o cuneirismo e o caciquismo son de por eles intolerables. Pro dende que Alba, Besada, Bugallal, Espada e Gasset, opónense canto poden, empregando o sistema da noxenta zancadilla, contra dos que queren a liberdade e a autonomía dos pobos, hai que declaralos fósiles e escravizadores despreciables.

Leña contra ises "conservadores" das oligarquias, leña contra eses liberás do xeito do ambicioso Alba, cabecilla dos trigueiros castelás e contra o gassetismo incivil, tinguido c'o sangue de Nebra.

Leña contra eles e contr'os xornás que, chamándose galegos, defendénos...

Un proxecto de Palramento galego

Noso particular amigo o director de *El Ideal Gallego*, D. Alfredo García Ramos, inda que tratou de combatir o manifesto da Asambleia nazonalista de Lugo, tivo a bondade que moito l'agradecemos de remitire á «Irmandade» un proxecto de Palramento galego.

O Sr. García Ramos, c'o dito proxecto, verdadeiramente democrático, maniféstase sincero partidario da autonomía integral de Galicia.

Ademais coincide nas bases que desentrola co'as dos nazonalistas catalás posteriores ás suas, e non fala nas mesmas de

confesionalidade nin de forma determinada de goberno.

Nós sintímonos moi obrigados pol-a atención do Sr. García Ramos que sería un home útil á causa do galeguismo si abandoara o xeito contradictorio no que acostuma a acochárese, con perxucio dos seus talentos.

DO POETA DA RAZA

Meu amorino...

O meu amor morreu. Foi un que tiven cando andaba en dez anos.

N'él non houbo feridas nin congoxas, tristuras nin salayos.

Era unha nena branca como un lirio co'a que xoguei o arco, axuntei estampíñas, collin rosas e brinquei pol-os agros.

¡Trúxo a bris d'un Abril morno, levouna frío vento d'un Marzo!

Nunca alcancei a comprender en onde nascía o seu encanto;

nos seus braciños soio somellantes a varaes de nardos,

nos seus ollos azúes, paxariños das lendas de milagros,

nos seus pés, volvoretas beiladoras, ou no seu traxe branco

que lle prestaba xeito d'esas fadas dos contos aldeanos

que bendicen as herbas dos veirae, acrecentan o gando,

tran a choiva nos tempos de sequías, dispoñen dos orballos,

e fan fuxir as néboas tolledoras ó seu conxuro máxico.

¡Trúxo a bris d'un Abril morno, levouna frío vento d'un Marzo!

Cando n'un leito de cheirosas fróes, a caixa en que a enterraron,

vin que durmía sorreindo, pálida como un xasmin allado,

non chorei que non puiden; ¡pro do peito sentin que me arrancaron

un "non sei qué", de vida e d'agarimo, algo que tiña dentro moi cravado!

¡Aquel día que a nena compañeira ficou no camposanto

acabouse o xogar, i-entrei no mundo p'lo aberto lumear do desengano!

Pro teño inda unha espranza. ¡Cando morra hame estar esperando

i-hei de volver, con ela, a cortar rosas e correr pol-os agros.

R. CABANILLAS.

Novas da causa

Achase en Madrid, noso querido irmán, Vicente Risco. E aló, dou a tódol-os galegos e aínda a moitos galegulistas, unha mostra cris. falía e exemprrar do seu amore á grande obra.

Vicente Risco, que é un dos mozos da rosa Terra de maor valimento, de maor finura espíritoal e mais fonda cultura, escribheu nun xornal de Madrid a cotío artigos notabres feltos no noso idioma, sobor da autonomía.

Vicente Risco, este insine cadeirático, marcou o camiño a seguirmos a cantos testamos a disgracia de vivire na Corte e cortello uns días.

Ben pol-o Risco. ¿Qué dicirán os parvos e cursis redatores d' *El Orzán*, o xornal mais provinciano, inculto e vello que existe na Galicia.

Os nazonalistas d'Ourense e os da Estrada e Cuntis dirixíronse ó Goberno p'díndolle que caso de facerse unhas informes rexionales sobor da autonomía, escóitese a opinión dos elementos que non teñan repersentación palramentaria.

Mol ben. Temos que ire curándonos en saude. Contr'a voz dos caciques, sempre a nosa.

No nome de diversos grupos nazonalistas galegos D. Aurelio Ribalta fixo entrega ó señor Maura, persidente da fracasada comisión extrapalramentaria, dos desexos do noso nazonalismo, n'un informe escrito.

Noso querido irmán, Roberto Branco Torres, en varios xornás de Madrid, Barcelona e Galicia, ven publicando artigos mol interesantes sobor do noso pleito galegulista.

Así se fai patria.

En Narón, a Liga rexionalista do Ferrol, fixo un mitín "pro organización campesín", o 29 de Nadal que foi un grande trunfo.

Falaron o persidente da Liga, os señores Pardo e Alvarez, de Pontedeume, Rodríguez, obreiro ferrolán e o incansable loitador prestixiosísimo señor Bidegain.

O mitín celebrouse na que foi casa Consistorial de Narón, n'outro tempo castelo do caciquismo noxento, e hoxe propiedade dos labregos amigos nosos.

Conqueríronse n'aquele acto moitos asociados. Por certo que ent'os labregos escuena a porse en práctica unha idea mol afortunada: a de declararlles o *boicot* a tódol-os caciques que son tendeiros. E como nas aldeas hai moitos tendeiros caciques, sufrirán onde lles dola. Algús xa están camiño d'arruinárense.

Labregos de toda Galicia, que s'espalle o bon exemplo. O trunfo é voso.

En Santiago de Mera fíxose o grande acto que tñamos anunciado para chegar a asociación de tódal-as sociedades agrarias e gandeiras do distrito d'O-tiguelra, que son moitas.

A chamada fora feita n'unha folla Imprentada en galego. Abriu a reunión o gran poeta Victoriano Talbo. Logo faláron os señores Pita Sánchez Boado e Pita Romero.

O segundo demostrou ter unhos fondonísimos conecimentos das custíós agro-pecuarias. Deulles froitíferos consellos e sabías orientaciós ós labregos, e foi moi apraudido e louzado.

Nosa embora ós ditos amigos e a "Xuntanza Labrega".

A "Irmandade da Fala", da Cruña e o Directorio do partido nazonalista galego, saudaron n'un telegrama ós señores que compoñen a xunta de defensa da vila de Carliño, polo xesto cidadán e valente que tiveron rifando c'os caciques d'Ortigueira, servos espíritoás d'Astorga, onde nasceu o xenro de Monteiro Rios que hoxe—¡malpocadifol!—pertende opoñerse ó triunfo dos santos ideás d'autonomía.

Tivémol-a satisfacción de saudar na Cruña ós membros da xunta de Defensa de Carliño.

N'a *Voz de Ortigueira*, boletincio d'aquela vila, publicouse un artigo en galego firmado por un *Predicador rural*, que é merecente de gabanzas. Di moitas verdades.

Pró no mesmo número do mesmo papeliño, ollamos unha louba, feita en Castelán, para o cacique sulia Casariego.

E isto, non... Isto fíxonos escachar de risa. A tempos novos, xentes novas e...cultas. ¡Fora os vellos caciques asoballadores do pobo!

Xalme Solá non escribirá mais parvadas n'*El Sol*.

¡Iso que os nazonalistas non teñen forza!

Xavier Monteiro Mejuto

Eiquí tedes un dos nomes mais lumiosos no momento galleguista que vivimos. Xavier Monteiro é compatriota de fonda enxebreza, de enxebreza nada nun senso de rexa cultura. Un dos loitadores, dos apóstoles do noso santo evanxelio nazonalista, a quen todól-os mozos que forman nas filas das «Irmandades» ollan con doce agarimo. Poucos, com'o distinto escritor lembrado, sinten con sentimento fondo, fondonísimo, a grande obra. Poucos a comprenden coma él; poucos teñen o concepto moderno expansivo, transcendente dos nosos valores nazonalistas, coma él o ten.

Xavier Monteiro, leva mais d'un ano escribindo a cotío artigos na nosa lingua, dende Madrí, pesi-as moitas ocupaciós que o xornalismo l'impón. Escribe tamén, as veces, versos dunha grande modernidade nos que latexan as arelas e as cubizas galleguistas, todo o idealismo transcendente da nosa santa cruzada, invisíbre para os «grandes homes prácticos» que se

coidan autoridades porque contan e remexen letras de cambio e montóns de billetes; para eses grandes homes, nados samente para habitadores de fautorías, dinos beocios inimigos d'Atenas.

Xavier Monteiro, no seo das «Irmandades», antr'os nazonalistas galegos cotíamente ven sendo louzado e sinalado como un dos loitadores predileutos, merecente

dos maores agarimos. Témol-o por un dos orientadores da causa. Na assembleia de Lugo fou ouvida a súa voz autorizada coma si estivese persente.

En tódal-as «Irmandades», mas na da Cruña, sóbor todo, agardámol-o sempre c'os brazos abertos. Xavier Monteiro, forma no Estado Maor do nazonalismo galego por dereito propio.

○ MEDO ○

Conto por Valle Inclán

Ise longo e angurioso escalofrío que parece mensaxeiro da morte, o verdadeiro escalofrío do medo, solo o sentín unha vez. Foi fai moitos anos, naquel fermoso tempo dos maiorazgos, caudo se faguía informazón de nobreza pra sere militar. Eu fiadaba de outer os cordóns de cabaleiro cadete. Houbera preferido entrare na Guardia da Real Persoa, pro miña nai opoñíase e seguindo a tradizón familiar fun granadeiro no Regimento do Rei. Non lembro con certeza os anos que fai, mais estonces apenas apuntábame o bozo, e hoxe ando perto de sere un vello caduco.

—Denantes d'entrare no Regimento, miña nai quixo botarme a súa beizón. A probe siñora vivía retrada no recuncho d'unha aldeia, onde estaba o noso pazo solariego, e alá fun sumiso e obedente. A mesma tarde que chegué mandou en busca do Prior de Brandeso pra que vísiese a confesarme na capela do Pazo. As miñas irmáns María, Isabel e María Fernanda, qu'eran unhas nenas, baixaron a coller rosas o xardín, e a miña nai enchéu con elas os froleiros do altar. Despois chamoume en voz baixa pra donarme o seu devozonario e declíme que fixese ensamen de concenza.

—Valte a tribua, meu fillo...áí hacharaste mellor.

A tribua señorial estaba a beira do Evanxelio, e comunicaba coá biblioteca. A capela era húmeda, tenebrosa, resoante. Sobor do retabro campeaba o escudo concedido por executorías dos Reises Católicos ó siñore de Bradomín. Pedro Aguiar de Tor, chamado o "Chivo", e tamén o "Vello". Aquel cabaleiro estaba enterrado á dereita do altar; o cadaleito tiña a estatua ourante dun guerreiro.

A lampa do presbiterio alumebaba día e noite diante do retabro, labrado como xitel de reises: ós aureos racimos da vde evanxélica semellaban ofercerse carregados de froito. O santo tutelar era aquel pladoso Rei Mago que oferesceu mirra ó Neno Deus: a súa túnica de seda bordada de ouro, brillaba co resprandore devoto dun milagre ourental. A luz da lampa, antre as cadeas de prata, tiña tímido vóo de paxaro prisoeiro, como si se afanase por voare hacia o Santo.

Miña nai quixo que fosen as suas maus as que deixasen aquela tarde ós pes do Rei Mago

os froleiros carregados de rosas, como ofrenda da súa yalma devota. Despois, acompañada das miñas irmáns, axlonllóuse diante do altar. Eu dende a tribua solamente ouvía o murmulo da súa voz, que gulaba moribunda as ave-ma-rías; mais cando as nenas lles tocaba responder, ouvía tódal-as verbas rituales da ourazón!

O serán agonizaba e os rezos resoaban na silenzosa oscuridade da capela, fondos, tristes e augustos, como un eco da Pasión. Eu adormecíame na tribua. As nenas foron a sentarse nas gradas do altar: os seus vestidos eran albos como o liño dos panos litúrxicos. Eu soio distinguía unha soma que rezaba baixo a lampa do presbiterio; era a miña nai: sostíña ante as suas maus un libro aberto e leía, coá testa inclinada. De tarde en tarde, o vento abanesaba a cortina d'unha outa fenestra; eu estonces ollaba no ceo, xa oscuro, a faclana da lua, pálda e sobornatural como unha deusa que ten o seu altar nos bosques e nos lagos...

Miña nai pechou o libro donando un salalo, e de novo chamou as nenas. Ollel pasare as suas somas brancas a través do presbiterio e columbrei que se axlonllaban ás beiras da miña nai. A luz da lampa tremaba con un debile resprandor sobor das maus, que voltaban a sostere aberto o libro. No silencio, a voz leía, pladosa e lenta. As nenas escoltaban, e advísiel as suas cabeleiras ceibes sobor da albura do ropaxe, e caendo ás beiras da faclana iguales, tristelas e nazarenas. Adormecíame, e de súpeto abrafaronme os berros das miñas irmáns. Ollel e fitelnas no medio do presbiterio abrazadas a miña nai. Berraban arripiadas.

A miña nai colleunas da man e fuxiron as tres. Baixel de presa. Iba a segullas, e fiquei abralado de terror. No cadaleito do guerreiro entrechocábanse os hosos do esqueleto. Os cabelos alporizáronse na miña fronte. A capela ficara no maior silencio, e ouvíase craramente o medroso e oco rolar da calaveira sobor da súa almofada de pedra. Tiven medo como o non tiven endexamais, pro non quixen que a miña nai e as miñas irmáns me coidasen cobarde, e permanecín inmóvil no medio do presbiterio, cos ollos fixos na porta antreaberta. A luz da lampa tremaba. N-o outo abanesaba a cortina d'unha fenestra, e as núvens pasaban sobor da lua, e as estrelas alcendíanse

e apagábanse como as nosas vidas. De súpeto, alá lonxe, resoou festivo ladrar de cans e música de cascabeles. Unha voz grave i-eclesiástica chamaba:

—¡Elquí, Carabell! ¡Elquí Capitán!...

E o Prior de Brandeso, precedido dos seus lebreles apareceu na porta da capela.

—¿Qué siñore granadeiro do Rei?

Eu repuxen coá voz afogada:

—¡Siñore Prior, ouvín tremal-o esqueleto dentro do cadaleito!...

O Prior atravesou pasenfiamente a capela. Era un home garrido i-erguelto. Nos seus anos xuvenís tamén fora granadeiro do Rei. Chegou até mín, sin recoller o voo dos seus hábitos brancos, e pousándome unha man no hombro e fitándome a faclana descoorida, pronunciou gravemente:

—¡Qué endexamais polda de cre o Prior de Brandeso que ollou tremare a un granadeiro do Rei!...

Non erguéu o man do meu hombro e ficamos inmóveis, fitándonos sin falarnos. Naquel silencio ouvimos rolar a calaveira do guerreiro. A man do Prior non tremou. A nosa beira os cans endereitaban as orellas có pescozo espeluznado. De novo ouvimos rolar a calaveira sobor da sua almofada de pedra. O Prior sacudeume:

—¡Siñore granadeiro do Rei, temos que sabere si son trasnos ou melgas!...

E acercouse ó cadaleito, e aséu as duas anelas de bronce empotradas n'unha das lousas, aquela que tiña o epitafio. Arrechegueime tremando. O Prior fitoume sin despegal-os beizos. Eu puxen a miña man sobor da sua n'unha anela e tirei. Mainamente erguimol-a pedra. Un hoco mouro e frío ficou diante de nosoutros. Eu ollei que a ispada e amarelenta calaveira aínda se movía. O Prior alargou un brazo dentro do cadaleito pra collela. Despois, sin unha verba e si un xesto, entregouma. Recibinna tremando. Eu estaba no medio do presbiterio, e a luz da lampa caía sobor da miñas mans. Ao fixal-os ollos, sacudínna con horror. Tiña antre elas un niño de cóbregas que se desanelaron asublando, antramentras a calaveira rolaba con hoco e liviano son, total-as gradas do presbiterio. O Prior ollábame cós seus ollos de guerreiro, que lostregueaban baixo da capucha, como baixo a viseira dun casco.

—Siñore granadeiro do Rei, non hai ausoluzón... ¡Eu non ausolvo os cobardes!

E saíu da capela arrastrando os seus hábitos talarés. As verbas do Prior de Brandeso resoaron moito tempo nos meus ouídos. Aínda resoan. ¡Tal vez por elas, soupen mais tarde: sorrir á morte como a unha muller!...

PARA OS VIGUESES CONSCENTES

CONTESTANDO A UN PARVIÑO

O analfato espiritoal, fabricante de novelas da cidade da Oliva, contestando a

un artigo de Branco Torres, no «Faro de Vigo»—xornal caciquil—pertende a falta de razóns enemistare os nazionalistas galegos co'a pobraición viguesa.

Os nazionalistas galegos, fican moito por riba de todol-os localismos imbéciles que foron vergoña da nosa Terra.

Os nazionalistas galegos, teñen bos amigos en Vigo, e moitas veces teñen sinalado a aquel pobo como exemplo contra d'outras vilas da patria. Os nazionalistas galegos non son eruñeses, nin lugueses, nin ourensanos, nin pontevedreses, nin ferroláns, nin vigueses, nin santiagueses; son samente galegos. E pol-o mesmo consideran tódal-as vilas da Terra, vilas suas. Teñen, pois, dereito a censurar a Vigo, a

Cruña, e a cantos pobos galegos queiran, sin que ninguén, agás os parvos localistas e provincianistas ridícolos poidan encabu-xárense por ilo.

O fabricante de novelas, está, emporiso, moi trabucado. Xa se conece que é un homiño de vello maxín aduladore dos vellos caciques que coida invariabres os tempos.

Pol-o demais, sepa que no nazionalismo galego están tódol-os mozos de valimento intelectual da Terra. Todos os que pensan de seu e saben valorare o propio senso.

D'isto falaremos no número que ven de A NOSA TERRA.

E coste que este BOLETÍN ten moitos leutores en Vigo.

PANGALEGUISMO

O CAMIÑO DIREITO

Para a Academia de Ciencias de Portugal

1.º Galicia ten que considerar a Portugal, pois élo é axiomático, como o baluarte da sua independencia espiritoal. Namentras Portugal exista como razón independente, Galicia no perderá endexamais as esenciais dunha personalidade propia, que, esvalda ou non, sempre terá virtude xermoladora dun senso irredentista. Galicia, emporiso, debe ter sempre latexante no seu idearium nazionalista este principio:

«A liberdade e a independencia de Portugal considerámol-a os galegos como nosa mesma liberdade e independencia, e estaremos dispostos de cote a erguérmonos violentamente contra dos que quixesen esnaquizar aquela».

2.º Galicia considera o portugués como o galego nazionalizado e modernizado, e así pensa de fondo e trascendente interés familiarizar entre os galegos a gloriosa literatura portuguesa, prova suprema e fecunda de que no noso idioma pode e debe facerse nosa cultura coase inexistente, efecto de cinco séculos de centralismo desgaleguizador que non foron capaces de matar a fala de Rosalía, inda hoxe empregada pol-as cinco sextas partes do povo, e comprendida por todos os galegos.

COROLARIO: Como o galego foi sempre e inda é hoxe o idioma do noso traballo propio, tendo sido antano o idioma internacional do arte e instrumento lírico da aristocracia ibérica, intelectuallzándoo de novo, como se ven facendo, e voltando a donarlle senso cidadán e aristocrático, surdirá a unidade espiritoal e material da Nosa Terra, cegándose o fondo divorcio entre as vilas e o campo e trocando o traballo colonizado en traballo propio. D'elquí nasce a necesidade da urgente coficialidá do idioma galego.

3.º Galicia considera que ela con Portugal forma razón completa, tallada pol-o fatalis-

mo histórico. E afirma que samente Galicia pode ser prenda e única clave dunha futura grand'Iberia diste xeito:

A.) Reconocendolle Hespaña unha autonomía integral maor e diferente que as dos mais povos, tan fonda que reuna todas as características de verdadeira independencia, capaces de deixárennos no que nós chamamos *estado nascente*.

B.) Pondo en vigencia pol-o que fal a nós, aqueles artigos do Código civil portugués nos que o dereito consuetudinario galego, fica reconecido e respetado, sen propósito de que o fose, mas por identidade de natureza, namentras se esquece no código castelán.

C.) Permittíndonos facer tratados de comercio e de pesca con Portugal, xa que os intereses nosos son os que teñen ou poden teren maor desenvolvemento (de todos os d'Hespaña) na viciña República e que hoxe sofren fonda-mente pol-o réximen proteccionista que favorece *brutalmente* con grave perxuício para nós, como para ninguén, a riqueza das outras rexións.

D.) Autorizando a creación dun Instituto d'Estudos galego-portugueses nunha vila fronteiriza da Lusitania, onde anualmente axúntense en assemblea representaciós culturais, industriás, artísticas e comerciás dos dous povos irmáns.

COROLARIO: Reciprocidade dos títulos académicos de Portugal e Galicia.

F.) Consignando que todo bulra ou ironía que se adique por hespañoles a portugueses será tomada como aldraxe feito aos galegos.

COROLARIO: Inda sendo para nós accidental a forma de Governo, pensamos que unha República hespañola federal facilitaría o progreso do iberismo. E ista accidentalidade condiciona-

da formulámola elsi: Se Portugal fose Monarquía e Hespaña República, non sería a xuntanza d'entrambos Estados actuaes, perigosa para as Instituzóns portuguesas. Mas socedendo o contrario, a *Monarquía maor* influiría, quixerá ou non, no derrocamento da *República menor*.

G.) Portugal e Galicia poderán pactaren un réxime dual como nazóns que reconécense atraguidas por unha unidade superior, filla da común natureza, que somente asín seu rexeito tería ingreso nunha grand'Iberia.

H.) Como primeiro paso para todo isto, os nazollistas galegos teñen que acordaren dirixírense a o Goberno portugués con o obxecto que éle na conferencia da paz e dentro da Liga das nazóns, fágase intérprete do noso desexo d'autonomía integral e da nosa door de que namentras os povos neutraes d'Europa viven en xeito de pacifismo interior, Hespaña é o único Estado que gardaron neutralidá na guerra onde fica sen resolver un problema de nazionalidades e lida o do exercicio da cidadanía, orixe de continúa loita interior, estorbo para a civilización xeneral.

CONCRUSIÓN: GALICIA E PORTUGAL ESTREITADAS AO FIN SUPONERIAN UNHA EXPANSIÓN CULTURAL DE IDIOMA DIFERENTE DO CASTELÁN TAN EXTENSIVA COASE COMO A D'ESTE NA PENÍNSULA E CAMIÑO DE RIVALIZAR TAMÉN NA AMÉRICA, CON O BALUARTE DO BRASIL, SINIFICANDO A REDENZÓN DO NOSO ESPÍRITO PARA COLABORAR POR NÓS MESMOS, CON TODAS AS ESENCIAS NATURAES DA NOSA RAZA, NO SUPERIOR COMUNISMO DA CULTURA UNIVERSAL, DE QUE FALOU GUYAU.

A. VILLAR PONTE.

(Proposición lida na Asambleia Nazionalista de Lugo.)

XA PARECEU AQUELO...

O Instituto de vacunación antiliberal

Así lle ten chamado un amigo noso ó pavelo Instituto cujas columnas principás son Picorete e García,

Este Instituto (!) nasceu para traguer el Rei a Cruña—según ouvimos dicir—, para servir de plataforma a unhas cantos bos señores e para desagaviare a aqueles políticos galegos do vello réxime, asoballadores da nosa Terra, cando os nazionalistas os acometan xustamente, como acaban d'acometer a González Besugo e a outros.

Si esto é de certo, ou non, saberánno os institueiros. Pol-o pronto xa quixerón botar-o seu carto a espadas, no da autonomía. ¡Un Instituto político, que nasceu para non sere político, dentro d'unha sociedade de recreio integrada por xentes de tódalas ideas! ¿Pro isto non é ciscarse no Regulamento do «Circo d'Artesanos»?

¡Sonvos moi chistosos os picoreteiros! Síntese autonomistas agora; «autonomistas do vispera», cando ven que se vai ó réxime autónomo por riba de todo, logo de seren enmigos d'él.

Non, nin Picorete nin García teñen voz

nin voto no pleito da liberdade da nosa Terra. Un é garciprietista; o outro gassetista. Amos defensores dos políticos caciquis galegos. Samente os parvos poderían crére n'eles. Os parvos e os labercos. Vede casi os louban a *Voz*, e o *Orzán* e o *Ideal*.

Mas non se fagan ilusiós os picoreteiros. Frente ó nazionalismo galego non significan nada; nin pol-o número nin pol-a calidade. Enténdase o da calidade en dous sentidos: o do inteleutualismo e o da pureza.

Tod'a xente nova e pura que ten prestixio e valimento está con nosco. Respeito ó número... Fixaivos, picoreteiros: Somentente a «Irmandade da Fala», da Cruña, representa unha forza enorme en comparanza con vos. Antre mulleres e homes conta aquéla mais de mil socios. Todos unidos por un mesmo ideal; axuntados c'o único ouxeto de defenderen o ideal galeguista.

E o «Instituto de vacunación antiliberal», Instituto d'estudios mortos, sin ouxeto, existindo a Academia Gallega, ¿qué forza ten; que opinión repersenta; en nome de cantos cidadans pode falare?

No nome dos socios do «Circo», non; porque o «Circo» é unha sociedade de recreio, formada por xentes de tódalas opinións, na que hai moitos nazionalistas, republicanos e neutros. E si non fala no nome dos socios do «Circo», ¿a qué fica reducido? A un eco esvaído das comenencias e as fachendas do Picorete, García e seis o sete mais satélites d'aqueles fracasados.

¡Malpocadiños! ¡Asomades a orella! Pro évos inútil. Samente en broma vos tomará a nova Galicia que surge triunfal o mesmo nas aldeas que nas vilas, en Portugal e nas Américas.

O nazionalismo galego é unha cousa viva, ategada de saude, de cultura, d'austeridade. Vós sodes a cursilería e a fachenda. Agardamos, escachándonos de risa, a vosa primeira defensa dos grandes caciques políticos noxentos.

POLITICA INTERNAZONAL GALEGA

Unha interviú no «Século» de Lisboa

O *Século*, de Lisboa, publicou unha longa e intresante interviú feita pol-o seu corresponsal en Madrid con Basilio Alvarez.

O abade de Beiro fala de moitas cousas. Samente queremos facernos cárrago agora de duas: o referente as «Irmandades da Fala» e a xuntanza con Portugal.

«As Irmandades da Fala—di Basilio—naceron da exemplo de Cataluña. Os galegos decatáronse de que un dos poderosos nós que uniron ós catalás, foi a lingua.

Acerca da simpatía con que os galegos ollan a Portugal, manifestou: ¡Respiramos o mesmo ar! Si a aprouximación que se intentou c'os catalás se tivera intentada coa República portuguesa... O Miño non e capaz de arredar a galegos e portugueses. Levamos nas veas o mesmo sangue, a mesma lingua, as mesmas lendas, some-

llantes afinidás literarias, iguaes costumes, paisaxes parecidos, o mesmo mare, comunidade de ideas e de razóns xeográficas, pois Galicia, de certo, non e mais que un alongamento de Portugal. Non estamos apertados; estamos unidos naturalmente.

Logo d'isto o corresponsal d'*O Século* pregunta: ¿Síntese o irredentismo na Galicia? E para contestar, di, empregando unhas verbas d'un xornalista galego: «Si conocedores os galegos de que os gobernantes e cortesáns d'Hespaña, en vez de lles conqueriren o corazón despertaban n'eles o medo impóndolles castigo, crearon un partido separatista, un partido d'anexión a Portugal...»

O que fica escrito e o que mais nos intresa os nazionalistas galegos da interviú de Basilio Alvarez.

Pero Basilio o non sabe coma tampouco o corresponsal do *Século* que as «Irmandades da Fala» xa fai moito tempo que pregaron ás institucións políticas de Portugal que ollasen con *curiosidade* as suas actuacións e traballos mentras non perdoaron ningún medio para testimoniarlle ó pobo irmán a mais fonda simpatía.

Peneirando...

A Porta do Sol, da Corte, ameaza afundirse. A Porta do Sol, com'a muralla da China, é do mais simbólico que se fífa para falar do atraso dos pobos.

A Porta do Sol significa tod'a folgazanería, tod'a preguiza, tod'o morto e sin alma da vella Hespaña centralista e podre.

A Porta do Sol era a feira de todol-os señoritos isídros da Iberia.

Cando trema aquela porta, móstranse mais firmes e fortes as Ramblas de Barcelona.

Isto matará aquilo.

Bergamín, o vello político cacique, feito persoa nos tempos vergoñosos do Romerorobledismo, riuse e tivo chistes imbéciles c'o motivo de pedir voto para as mulleres a comisión extraparlamentaria.

¡E Bergamín foi ministro de Destrución pública!

Bergamín e lástima que non colabore no *Orzán*.

O síntoma mais craro da decadencia triste e fonda da Galicia castelanizada latexa nas páxinas literarias que de cando en cando publican algúns xornas da nosa Terra.

Un xornal que só poden léren os que non teñen senso común, o *Noticiero de Santiago*, anunciou coma extraordinario de primeiro de ano unha folla na que tódol-os artigos eran... de escritores de fora da rexión. Unha folla d'artigos d'axencia, andaluces, madrileños, etcétera. ¡Qué probeza a'espírito!

As páxinas literarias do *Ideal Gallego* son parecidas.

¡Por dignidade, colegas!

O *Ideal Gallego*, imitando os monárquicos catalás, pide que o día do santo do Rey, se faga unha manifestación de simpatía a aquel. A *Voz* atopa boa a iniciativa. O *Orzán* xa non hai que falar.

¿Porqué O *Ideal* non s'adanta a dicir que só deben figurar na manifestación de marras os monárquicos confesionalistas? ¿Ou únicamente ll'intresa o confesionalismo no naziona-

lismo galego para que o noso nacionalismo morra a maior gloria de Gasset e compañía?

Pouco oportunas nos parecen a nós manifestacións monárquicas agora. Porque esas manifestacións poden ser interpretadas moi ben como desexo d'unifrense ós pes do Trono cantos sinten xenreira contra da autonomía e a heridade dos pobos Ibéricos.

Eso pode significar a incompatibilidade da Monarquía c'un novo réxime autónomo e libre.

Pode ser—e o será—unha manifestación dos caciques e os servos de seu, unha verdadeira manobra da vella e noxenta política para terminar das oligarquías ameazadas de morte.

Hal amores que matan, señores do "Ideal... gasetista."

Como hal preguizas e negligencias perigosas, señores demócratas da Cruña.

¡E moi ben pol-o crego enxebre Piñeiro que, conforme con nós, lle deu un bon pau a Alfredoño!

O idioma galego non serve para a ciencia, según García R-mos.

Serve e serviu para a poesía, millor que o castelán, según Villalpesa e todol-os poetas alleos a nós.

E un idioma que serve para interpretar os xeitos mais finos do sentimento e as temperaturas mais variadas do espírito ¿pode non servir pra' ciencia? ¿Cando na ciencia a forma d'expressión e o de menos e o conceito o principal

Escrívase por un sabio científico unha obra de ciencia en galego, e veremos entón si chegan ou non ó mundo culto as suas novidades. Non hal idioma mais duro e difícil que o alemán, e xa vedes si triunfou a ciencia alemana.

Pro, ademais, que ganas de falar por falare. ¿No portugués non se teñen escrito libros de ciencia?

¿E cantos libros de ciencia se teñen escrito en castelán? Haxa sabios, haxa ciencia, que a lingua e o de menos...

O A B C pide co'a sua centofilia, que se neguen os dereitos civís e políticos a cantos chegados a maioría d'idade non seiban correctamente o castelán.

Non hal un meo millor de facer separatismo. Levado aquilo ás leises, coasi toda Galicia, coasi toda Euskadi e coasi toda Cataluña ficarían divorciadas d'Hespaña. Hespaña sería entón Castela.

A Voz de Galicia n'un artigo titulado "El traje de Ventosa", dixu unha chefa de parvasdas con má intención.

Censura a aquel catalanista porque n'un discurso falou de que darlles unha autonomía igual a tódal-as rexións tería de ser absurdo. A Voz quere ver contradición entre o que agora din os catalanistas e o que dixerón denantes. Non hal tal, coleguía. Primeiro a asamblea

de Parlamentarios, e logo Cambó no Congreso, contestando ó cacique Alba, sostiveron o criterio de Ventosa.

Decía Cambó: "N' fórmula da asamblea de Parlamentarios chegouse a unha solución que é a mesma que eu vos dou agora. Cando a vountade manifesta, con tódal-as garantías, d'un núcleo—chamádelle rexión ou nación—pidira seu reconecemento coma tal rexión e o exercicio d'istas facultades, que se l'otorgasen; pro non impondo rexións artificiaes, non esixindo que se desgazaran da tutela do Poder central aqueles territorios d'Hespaña que col-dáranse fallos de preparación para unha acción propia.

¿Está clarifio?

Contradicións as da Voz. Cansa de afirmare que Galicia non ten aínda capacitación para a autonomía, protesta contra palabras de Ventosa nas que di este que non tódal-os pobos d'Hespaña áchanse á outura de Cataluña.

En troques non censura ó fatal e ridículo Dato que di que a autonomía municipal traería—¡cacique farsante!—un caciquismo maior que o d'oxe.

Dato. Gasset, Alba, García Prieto, Besada, Bugallal, Bergamín... Vendo a estes homes facer de políticos, sintímonos bolcheviques separatistas...

O réxime trema sobr'o fango. Val camfio d'afundirse e chantarse n'el.

Tipografía Obrera.—Soorro. 3

HOTEL CONTINENTAL
Castelar, 8 e Olmos, 28
O MELHOR SERVIDO
— DE —
M. Losada Prado
A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA
::: DE CALZADO :::
— DE —
ANXEL SENRA
RÚA XUAN FLÓREZ
Depósito: Cantón Grande, 15
A CRUÑA

GRAN FONDA
Las Cuatro Naciones
San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu desexo de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.
Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

Gran H. Universal
Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO
O MÁIS NOVO E O MILLOR
Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol os trens.
O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

—Adeus, Fuco.
—Adeus, Xan.
—Pra onde vas.
—Bouche pra' casa do noso irmán.
A. Gude, a Rúa Real, 59, 1.º, a faguerme un traxe d'aqueles qu'él fai fanbos e xeitosos.

Faise cárrrego de tódal cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FRÁBICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS CRAS
BARREIRA, 7 FOTOGABADO A CRUÑA
Teléf. 434

Os viños e coñas millores
son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh más selecto
de mundial e reconocida sona é o ZINZANO (Torino).

O Anís do Mono
é un einspréndido licore sin rival

Pra viños de mesa
non hal outros com'ós dos cosecheiros elsportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCRUVIDO: (matriculado) de todas istas marcas
José C. Juncosa
Galera, 39 é 41-2.º piso.—A CRUÑA

Fillos de A. Barceló (S. en C.)**MÁLAGA**

Cosecheiros, esportadores de viños seleitos da España, oxén, anisados, ron, coñac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e soua chamadas

ANÍS DOUS MONOS**RON LA LUCÍE****OXÉN SUPERFINO**

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

LA MODERNISTA**GRAN SALÓN DE BARBEIRIA**

— DE —

RAMOSE ACEA

San Andrés 94, 1.º — A CRUÑA

Estabrecimento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavabos de cabeza, lociós e fricciós de todas clases.

Nota: N'este estabrecimento atopará o público un servizo permanente a cárrego dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluquerías, desta capital.

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeltoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastería de

Xosé Varela

CIRCO, 16 - BAIXO — VIGO

¡GUERRA AOS CALLOS!
Callos, Sabaños e Ollos de galo
cúranse co

Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Esposizón de Buenos Aires

Frabricantes: **Prudencio López e Fillo - Jerez**
Repesentante: **Manuel Sánchez - A Cruña**
De venta n'as boas Boticas

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este espréndido establecemento, situado no no máis céntricos da poboación, axeitado á eutura dos millores da súa cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual i esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 — Santiago

Abonos Químicos Mineraes

Cementos, Sulfato de cobre, Azufres, Caldo bordelés **ROUCH**

Rexenerador **RÖSTTAM** pra os anímaes debles, pra que as galliñas poñan mais hovers, etcétera.

Pídanse prezos e condizós a

Fernández, Fano y C.ª — A CRUÑA

Consultorio Médico-Quirúrxico
J. Lastres

Consulta e tratamento d'as enfermidades en general

ESPECIALIDADES

Piel, (incruso cáncer, lepra, lupus, e úlceras atónicas).— Peito, Estómago, Anemia Reumatismo, Artritis deformantes Neuralgias, Arterio-esclorosis, Paralisis

Electroterapia, Aeroterapia, Seroterapia, Análisis.

RAYOS X

Gabinete I isoterápico: Consultas de 10 a 12 Tratamentos e prezos a horas convencionaes.

Non se fai asistencia aos fogares

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA

FERMOSINDA

Novela en idioma galego, por

FARRUCO PORTO REY

PRESO DUAS PESETAS

Véndese n'a librería de P. Cué e C.ª

RUA REAL, 49 — A CRUÑA

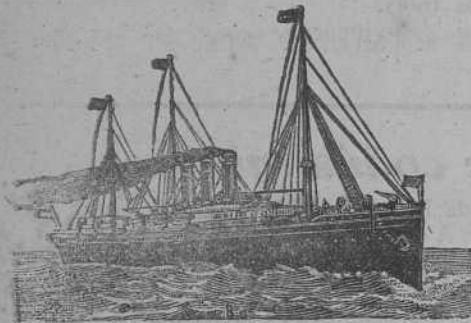
VIÑOS FINOS**RIOXA = MEDOC**

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

WALDO LOSADA = A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

Servicios directo desde o porto da Cruña

LINEA DE HABANA A VERACRUS

Prezo en terceira á Habana.	Ptas.	298'60
Veracrús		313'60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA.— Quedan sin efecto total-as tarrxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.